

บทที่ 5

การวิเคราะห์ข้อมูลจากศึกษานิเทศก์

ในบทนี้เป็นการนำเสนอรายงานผลการวิเคราะห์ข้อมูลของศึกษานิเทศก์ ซึ่งประกอบด้วยข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ และข้อมูลจากแบบสอบถาม โดยแบ่งเป็น 6 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ตอนที่ 2 สภาพการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษา ความสอดคล้องระหว่างหลักคิดของหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษา

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นของศึกษานิเทศก์เกี่ยวกับการเรียนการสอนสังคมศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ตามปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในโรงเรียน

ตอนที่ 4 ปัญหา อุปสรรคและข้อจำกัดในการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษา และ

ตอนที่ 5 แนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และการพัฒนาหลักสูตรในระยะต่อไป

ตอนที่ 6 สรุปความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากแบบสอบถาม

ทั้งนี้ ในตอนที่ 2-5 จะแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ศึกษานิเทศก์และข้อมูลจากแบบสอบถาม สาระสำคัญดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ข้อมูลทั่วไปของศึกษานิเทศก์ผู้ตอบแบบสอบถาม มีจำนวนทั้งสิ้น 50 คน เป็นเพศชาย 27 คน และเพศหญิง 23 คน ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาโท (ร้อยละ 67) และเป็นศึกษานิเทศก์ระดับชำนาญการพิเศษ (ร้อยละ 64) มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานในตำแหน่งมากกว่า 21 ปี (ร้อยละ 57) แต่รับผิดชอบงานนิเทศกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมน้อยกว่า 5 ปี (ร้อยละ 35) ดังรายละเอียดตารางที่ 5.1

ตารางที่ 5.1 ข้อมูลทั่วไป

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
<input type="checkbox"/> ชาย	27	54
<input type="checkbox"/> หญิง	23	46
2. วุฒิการศึกษาระดับสูงสุด		
<input type="checkbox"/> ปริญญาตรี	3	6
<input type="checkbox"/> ปริญญาโท	42	84
<input type="checkbox"/> ปริญญาเอก	5	10

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
3. ตำแหน่งปัจจุบัน		
<input type="checkbox"/> ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ	30	60
<input type="checkbox"/> ศึกษานิเทศก์เชี่ยวชาญ	2	4
<input type="checkbox"/> ศึกษานิเทศก์เชี่ยวชาญพิเศษ	18	36
4. ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานในตำแหน่ง		
<input type="checkbox"/> ต่ำกว่า 5 ปี	6	12
<input type="checkbox"/> 5-10 ปี	13	26
<input type="checkbox"/> 11-15 ปี	8	16
<input type="checkbox"/> 16-20 ปี	5	10
<input type="checkbox"/> ตั้งแต่ 21 ปีขึ้นไป	18	36
5. จำนวนปีที่รับผิดชอบงานนิเทศกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม		
<input type="checkbox"/> ต่ำกว่า 5 ปี	14	28
<input type="checkbox"/> 5-10 ปี	12	24
<input type="checkbox"/> 11-15 ปี	12	24
<input type="checkbox"/> 16-20 ปี	4	8
<input type="checkbox"/> ตั้งแต่ 21 ปีขึ้นไป	8	16

ตอนที่ 2 สภาพการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษา และความสอดคล้องกับหลักคิดของหลักสูตร

ในส่วนนี้เป็นการนำเสนอข้อมูลของศึกษานิเทศก์ที่ได้รับจากการสัมภาษณ์และแบบสอบถาม ซึ่งจำแนกออกเป็น 3 ด้าน คือ ด้านหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านการวัดและประเมินผล รายละเอียดดังนี้

2.1 ด้านหลักสูตร

จากการสัมภาษณ์ศึกษานิเทศก์เกี่ยวกับหลักสูตร ศึกษานิเทศก์ได้แสดงความเข้าใจและเห็นด้วยกับการใช้หลักสูตรแบบอิงมาตรฐาน แต่การทำงานของครูและโรงเรียนโดยทั่วไปในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาซึ่งยังไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของหลักสูตร เช่น การคัดลอกหลักสูตรระหว่างโรงเรียน รวมทั้งการขาดการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สาระสำคัญดังนี้

2.1.1 ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรแบบอิงมาตรฐาน

ศึกษานิเทศก์ส่วนใหญ่แสดงความเข้าใจ และเห็นด้วยกับการใช้หลักสูตรแบบอิงมาตรฐานซึ่งเหมาะสมสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปมากกว่าหลักสูตรแบบอิงเนื้อหา

..... เห็นด้วยกับหลักสูตรแบบอิงมาตรฐานที่มันควรจะเปลี่ยนไป สมัยก่อนเป็น content based ปัจจุบันโลกมันเปลี่ยนแปลงไป เพราะฉะนั้นเขาต้องการคุณลักษณะของคนอย่างไรที่จะ

ตอบสนองกับประชาคมโลกได้ดี เด็กจะต้องมีสมรรถนะที่ดีอย่างไร เด็กจะต้องมี competency อะไรบ้าง สังคมต้องการอย่างไร สังคมก็ตั้งไว้ และใช้มาตรฐานเป็นตัวเป้าหมาย (ศน.พร)

..... พอมาเป็นหลักสูตร 51 ก็รู้สึก ok ทั้งเนื้อหา หลักการ และขั้นตอนที่พัฒนา ถือว่า ok กว่าหลักสูตร 2544 มาก (ศน.สา)

..... ถ้าถามถึงตัวหลักสูตร หลักสูตรดี ชอบจริง ๆ เพียงแต่ว่ามันน่าจะมีปรับเปลี่ยน เนื่องจากตัวชีวิตเยอะ (ศน.กา)

2.1.2 การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

แม้มีโรงเรียนจำนวนหนึ่งได้พยายามพัฒนาหลักสูตรของตนเอง โดยเฉพาะโรงเรียนต้นแบบนำร่องทดลองใช้หลักสูตร แต่ศึกษานิเทศก์มีความเห็นว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ไม่ได้พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของตนเองอย่างจริงจัง มักมีการคัดลอกหลักสูตรของโรงเรียนอื่น ๆ

..... [โรงเรียนทั่วไปสามารถพัฒนาหลักสูตรในระดับ] พอใช้ เพราะว่าคนที่เขาทำจริงก็มี แต่บางโรงเรียน พอเราไปถามหาหลักสูตรเขาก็บอกไม่มีคอมพิวเตอร์ บางกลุ่มก็อบปีเขาแล้วเปลี่ยนเฉพาะชื่อโรงเรียนก็มี บางโรงเรียนเขาก็ไม่ทำ (ศน.มี)

..... การทำหลักสูตรเขาก็มองว่าเป็นภาระ มันจะหนักไปทาง C & D คือ Copy and Development จากโรงเรียนต้นแบบ [การทดลองใช้หลักสูตร] เพราะโรงเรียนต้นแบบฯ มักจะทำถูก (ศน.กา)

2.1.3 หลักสูตรที่ส่งเสริมผู้เรียนเป็นสำคัญ

ศึกษานิเทศก์ให้ความเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรแบบอิงมาตรฐานเหมาะกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่ดูเหมือนว่าไม่เป็นไปตามความคาดหวังนัก

..... นอกจากเนื้อหาในหลักสูตรมันเยอะแล้ว มันยังซ้ำซ้อน ครูก็บูรณาการไม่ได้ซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดของหลักสูตรนี้ ถ้าพัฒนาตรงนี้ได้ ก็ดี ไม่ได้แล้วไปทั้งหมด แต่บางสิ่งบางอย่างมันต้องปรับ ในกระบวนการที่ศน.ของครู คือ ครูยังมองว่าต้องสอนเนื้อหา แต่ครูยังไม่มองว่า เนื้อหาสาระเป็นเพียงสื่อ ที่จะนำเด็กไปสู่มาตรฐานและตัวชีวิต (ศน.พร)

..... ส่วนใหญ่ครูก็จะไม่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยเฉพาะวิชาสังคมศึกษา มันเป็นวิชาที่มีสาระมาก มี 5 สาระ และเวลาน้อย ถ้าครูไม่จัดการเรียนการสอนเป็นแบบบูรณาการ ออกแบบหน่วยการเรียนรู้และสอนเป็น content based มันมีตั้ง 5 วิชาอยู่ในวิชาเดียวกัน มันเกิดปัญหาตามมาคือ สอนไม่ทัน อันนี้ก็เป็นปัญหาสำหรับครูเหมือนกัน (ศน.พร)

อย่างไรก็ตาม ศึกษานิเทศก์ก็เห็นว่ามีความจำเป็นที่ครูอีกจำนวนหนึ่งพยายามทำ โดยเน้นให้นักเรียนได้ปฏิบัติจริง

..... ครูที่ทำได้ดีก็มี ที่พยายามให้เด็กปฏิบัติมีเยอะ แต่การปฏิบัติต้องใช้เวลาเยอะ ยกตัวอย่างตัวชี้วัด “บอกความหมายความสำคัญพระรัตนตรัย แล้วปฏิบัติตามหลักโอวาท ปาติโมกข์ สังฆวัตร ความกตัญญู ทำความดี” ถ้าเราสอนแบบให้เด็กอ่านมันก็แป็บเดียว แต่ถ้าให้เด็กเรียนเสร็จแล้วเอาสิ่งเหล่านี้ไปปฏิบัติได้ เราต้องสร้างสถานการณ์ขึ้นมาก่อน ไข่ม้อย มันสร้างแบบบูรณาการแต่ต้องใช้เวลา สอนให้ปฏิบัติตัวดี ไม่ใช่จะเกิดได้เลย (ศน.สา)

ทั้งนี้ ข้อมูลจากแบบสอบถาม พบว่า ศึกษานิเทศก์ได้แสดงความคิดเห็นในระดับมากในทุก รายการ กล่าวคือ เห็นว่าตนเองมีความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.40$ S.D. = 0.57) โดยเชื่อว่าความชัดเจนของตัวชี้วัดที่กำหนด เป็นขั้นปีในระดับการศึกษาภาคบังคับทำให้ครูสามารถนำหลักสูตรไปใช้ได้ดีขึ้น $\bar{X} = 3.84$ S.D. = 0.77) รวมทั้งเห็นว่าหลักสูตรแบบอิงมาตรฐานเหมาะกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นเด็กเป็น ศูนย์กลาง ($\bar{X} = 3.78$ S.D. = 0.74) และหลักสูตรแบบอิงมาตรฐานกลุ่มสาระสังคมฯ มีความท้าทาย และเหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบันที่เป็นยุคแห่งข้อมูลข่าวสาร ($\bar{X} = 3.72$ S.D. = 0.70) ทั้งนี้ ศึกษานิเทศก์แสดงความคิดเห็นเป็นลำดับรองลงมา คือ การนำตัวชี้วัดมาศึกษา พิจารณาและนำมาเป็น เป้าหมายในการออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.66$ S.D. = 0.82) ความเป็นรูปธรรมของ เนื้อหาตัวชี้วัดกลุ่มสาระสังคมศึกษาฯ ($\bar{X} = 3.62$ S.D. = 0.73) ดังรายละเอียดตารางที่ 5.2

ตารางที่ 5.2 แสดงคะแนนเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นด้านหลักสูตร

รายการ	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
1) ความเข้าใจของท่านเกี่ยวกับหลักสูตร แกนกลางการศึกษาขั้น พื้นฐาน พุทธศักราช 2551	4.40	0.57	เห็นด้วยมาก
2) หลักสูตรแบบอิงมาตรฐานเหมาะกับการจัดการเรียนการสอนที่ เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	3.78	0.74	เห็นด้วยมาก
3) หลักสูตรแบบอิงมาตรฐานกลุ่มสาระสังคมฯ มีความท้าทาย และเหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบันที่เป็นยุคแห่งข้อมูลข่าวสาร	3.72	0.70	เห็นด้วยมาก
4) ความชัดเจนของตัวชี้วัดที่กำหนดเป็นขั้นปีในชั้นการ ศึกษา ภาคบังคับ ทำให้ครูสามารถนำหลักสูตรไปใช้ได้ดีขึ้น	3.84	0.77	เห็นด้วยมาก
5) การนำตัวชี้วัดมาศึกษา พิจารณาและนำมาเป็นเป้าหมายในการ ออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	3.66	0.82	เห็นด้วยมาก
6) ความเป็นรูปธรรมของเนื้อหาตัวชี้วัดกลุ่มสาระสังคมศึกษาฯ	3.62	0.73	เห็นด้วยมาก

2.2 ด้านการจัดการเรียนการสอน

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ศึกษานิเทศน์เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนของครู พบประเด็นสำคัญ คือ การสอนตามหนังสือเรียน และด้านสื่อการเรียน และการเรียนทางไกลผ่านดาวเทียม

2.2.1 การสอนตามหนังสือเรียน

ศึกษานิเทศน์เห็นว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาได้ให้ความสำคัญกับการฝึกอบรมครูเกี่ยวกับการนำหลักสูตรไปใช้ และการจัดทำหน่วยการเรียนรู้ อย่างไรก็ตาม หลักสูตรหรือแนวปฏิบัติที่ถูกต้องได้ถูกบิดเบือนไป เนื่องจากความเข้าใจที่สับสนเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรของหน่วยงานทุกระดับ เช่น การกำหนดหนังสือเรียน ครูจำนวนมากขาดการวิเคราะห์หลักสูตรเพื่อนำมาจัดทำแผนการเรียนรู้ มีการสอนตามหนังสือเรียนโดยไม่ตรวจสอบกับมาตรฐานหรือตัวชี้วัดว่าเป้าหมายในการสอนที่จะให้ได้กับบรรลุเป้าหมายคืออะไร

..... ปัญหาแรกก็คือ ครูไม่ได้สอนตามมาตรฐานและตัวชี้วัดของหลักสูตรนี้เป็นปัญหาหลักที่สำคัญ ครูยังคุ้นเคยในการสอนแบบ content based อยู่ ก็จะสอนแต่เนื้อหาสาระมาสอนสอนตามหนังสือแบบเรียนต่าง ๆ มันเลยไม่สะท้อนการพัฒนาจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรที่เป็น standard-based curriculum (ศน.พร)

..... เราพัฒนาครูครั้งแรกในความรู้สึกเราว่า ok ครูสามารถที่จะจัดทำตามที่เราฝึกปฏิบัติ เรามีความมั่นใจ 70% ว่าครูทำหลักสูตรได้ หรือนำไปต่อยอดได้ แต่ตอนนี้ไม่ค่อยมั่นใจว่าจะได้ 70% (ศน.สา)

..... ระยะเวลาหนึ่ง เรามีโรงเรียนนำร่อง 3 โรงเรียน ทำเมื่อปี 52 หนังสือเรียนไม่มีโรงเรียนจะดูตัวชี้วัดเป็นหลัก ดูมาตรฐาน ดูสาระ เขาก็ไปค้นมา เขาก็จัดการเรียนการสอนไปได้ ครูหลายคนบอกว่าถ้าเป็นอย่างนี้โอกาสที่เขาจะก้าวหน้าเขาหาเจอแล้วเราก้ถือว่าโรงเรียนพร้อม ครูพร้อม (ศน.สา)

..... แต่หลังจากไปติดตาม มีความแตกต่างที่สำคัญ คือ หนังสือ สพฐ. ส่งไป สำนักพิมพ์เอกชนส่งไป เหมือนกับทำลายครูเลย มันทำลายเจตนาธรรมณ์ [ของหลักสูตร] เพราะว่าจะอะไรที่เราไปหามาให้เด็กทำ เราจะหามาและใช้มันด้วยความตั้งใจ แต่ถ้ามันมีอยู่เป็นแพคเกจ เหมือนอาหารฟัดฟูดกินได้ก็กิน กินไม่ได้ก็ตั้งไว้ เด็กไม่กินก็ทิ้ง แล้วหนังสือก็ใช้ว่ามันจะตรงตามตัวชี้วัดไปหมด พอเราให้อาจารย์ภาษาไทยวิเคราะห์ภาษาไทยพบว่า 50% ไม่สอดคล้องกับตัวชี้วัด ทั้งขาด ทั้งเกิน (ศน.สา)

..... โรงเรียนไม่ได้เอา [หลักสูตร] ไปใช้อย่างจริงจัง บางโรงเรียนก็ยังไม่มียุทธศาสตร์ เราขอให้ส่งหลักสูตรไปเขต คือคุณจะลอกมาหรืออะไรก็แล้วแต่ ตรงนั้นเราไม่รู้แต่เอาหลักสูตรมาตรวจว่าเป็นยังไง แต่สุดท้ายมีหลักสูตร แต่การนำเอาไปใช้มันไม่เกิดผล (ศน.กา)

2.2.2 สื่อการเรียน และการเรียนทางไกลผ่านดาวเทียม

สำหรับสภาพการจัดห้องการสอนสังคมศึกษา ศีษขานีเทศก์เห็นว่าโดยทั่วไป มักเป็นการสอนแบบบรรยาย และเน้นการปฏิบัติโดยนำสื่อและเทคโนโลยีมาใช้มากขึ้น รวมทั้งมีความห่วงใยเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนทางไกลผ่านดาวเทียมที่ครูจะเอาใจใส่ต่อการจัดการเรียนการสอนน้อยลง

..... [ครูจะ] บรรยายด้วย ปฏิบัติด้วย ตอนนี้ใช้ powerpoint มีหนังสือ ยูทูบ และก็เป็นประวัติศาสตร์ คนที่สนใจ ทำนองสรภัญญะ การใช้สื่อช่วยได้เยอะมากในส่วนตรงนี้สำหรับครูที่สนใจ (ศน.เจ)

..... ถามว่าการเรียนทางไกลดีมี๊ยะ... ดี...เขาก็บอกว่าเมื่อก่อนเขาสอนศิลปะไม่ได้ แต่พอมีทางไกลเขาสอนได้ คิดว่า พอสอนไปได้สักปี 2 ปี ยิ่งถ้าสอนสองชั้น ไปเจอหลายห้อง การเอาใจใส่มันก็จะเริ่มน้อยลง ป. 1 ก็เปิดทีวี ป.2 ก็เปิดทีวี อาจารย์ก็ชอบทำอย่างนี้แล้ว (ศน.พร.)

ทั้งนี้ ข้อมูลจากแบบสอบถาม พบว่า ศีษขานีเทศก์ได้แสดงความเห็นในระดับมากในหลายประเด็น กล่าวคือ ด้านการจัดการเรียนการสอน โดยศีษขานีเทศก์เห็นว่าตนเองมีความเข้าใจเกี่ยวกับการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางฯ กลุ่มสาระสังคมศึกษา $\bar{X} = 3.96$ S.D. = 0.75) และได้มีการจัดฝึกอบรมครูด้านการออกแบบการจัดการเรียนรู้อตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของหน่วยงานต้นสังกัด ($\bar{X} = 3.98$ S.D. = 0.71) และเห็นว่ามาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด และสาระการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาฯ ช่วยพัฒนา และส่งเสริมทักษะการคิดให้กับผู้เรียน ($\bar{X} = 3.90$ S.D. = 0.71) อย่างไรก็ตาม ศีษขานีเทศก์เห็นว่าครูมักใช้แนวทางตามหนังสือของสำนักพิมพ์เป็นหลักในการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษา $\bar{X} = 3.86$ S.D. = 0.78) และเน้นจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วิธีสอนแบบบรรยายเป็นหลัก เพราะเนื้อหาสาระที่หลักสูตรแกนกลางฯ กำหนดมาให้มีจำนวนมาก ($\bar{X} = 3.86$ S.D. = 0.78) การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการยังทำได้น้อย ($\bar{X} = 3.58$ S.D. = 0.78) ทั้งนี้ ศีษขานีเทศก์มีความเห็นระดับปานกลางเกี่ยวกับการสนับสนุนด้านการเรียนการสอนของผู้บริหารโรงเรียน ($\bar{X} = 3.42$ S.D. = 0.81) ดังรายละเอียดตารางที่ 5.3

ตารางที่ 5.3 แสดงคะแนนเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นด้านการจัดการเรียนการสอน

รายการ	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
1) ความเข้าใจของท่านเกี่ยวกับการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางฯ กลุ่มสาระสังคมศึกษา ฯ	3.96	0.75	เห็นด้วยมาก
2) มีการจัดฝึกอบรมครูด้านการออกแบบการจัดการเรียนรู้อตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของหน่วยงานต้นสังกัด	3.98	0.71	เห็นด้วยมาก

รายการ	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
3) ครูใช้แนวทางตามหนังสือของสำนักพิมพ์เป็นหลักในการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษา	3.86	0.78	เห็นด้วยมาก
4) การเน้นจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วิธีสอนแบบบรรยายเป็นหลัก เพราะเนื้อหาสาระ ที่หลักสูตรแกนกลางฯ กำหนดมาให้มีจำนวนมาก	3.86	0.78	เห็นด้วยมาก
5) ครูมีความสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสังคมศึกษาด้วยรูปแบบหลากหลาย	3.56	0.84	เห็นด้วยมาก
6) การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการยังทำได้น้อย	3.58	0.78	เห็นด้วยมาก
7) นักเรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนการสอน	3.50	0.86	เห็นด้วยมาก
8) การสนับสนุนด้านการเรียนการสอนของผู้บริหารโรงเรียน	3.42	0.81	เห็นด้วยปานกลาง
9) มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด และสาระการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาฯ ช่วยพัฒนา และส่งเสริมทักษะการคิดให้กับผู้เรียน	3.90	0.71	เห็นด้วยมาก
10) ครูได้ทำงานด้านวิชาการร่วมกันอย่างเป็นเครือข่ายเพื่อวางแผนการจัดการเรียนรู้ จัดทำสื่อ และประเมินผลการเรียนรู้ร่วมกัน	3.56	0.86	เห็นด้วยมาก

2.3 การวัดและประเมินผล

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ พบว่า ศึกษานิเทศก์ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับการวัดการประเมินผลในระดับห้องเรียนซึ่งยังทำได้ไม่สมบูรณ์ และการวัดและประเมินผลระดับชาติก็ยังไม่มีความมาตรฐาน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีระดับต่ำ เนื่องจากครูไม่ได้สอนตามมาตรฐานหรือตัวชี้วัด ดังนี้

..... การประเมินผลไม่ค่อยได้ใช้รูบริค เพราะต้องดูเอกสารประกอบ หรือดูเกณฑ์ แต่สุดท้ายไปดูคะแนนรวม ภาพรวม (ศน.พร)

..... [การวัดและประเมินผล] มันก็สะท้อน [คุณลักษณะนักเรียน] แต่ไม่ได้สะท้อนแบบ 100% มันต้องมีชิ้นงาน ตัวที่เป็นภาระงาน ตัวที่นักเรียนทำ ปฏิบัติงาน ปฏิบัติตน มันวัดได้แค่สิ่งที่เราเห็น มันอาจไม่ได้เข้าไปอยู่ในใจ คงต้องใช้เวลา (ศน.สา)

ทั้งนี้ การวัดและประเมินผลในระดับเขตพื้นที่การศึกษา ศึกษานิเทศก์มีความเห็นว่ายังไม่มีความมาตรฐานเพียงพอ

..... การออกข้อสอบที่เป็นข้อสอบที่ได้มาตรฐานค่อนข้างยาก ที่สังเกตดูเวลาที่เขาทำข้อสอบมาก็จะเป็น ข้อสอบ LAS (ข้อสอบระดับเขตพื้นที่) เป็นลักษณะไม่คั่นออกมาจากหนังสือ ไม่ค่อยเป็นไปตามขั้นตอน (ศน.ชม)

สำหรับการวัดและประเมินผลระดับชาตินั้น ศึกษานิเทศก์มีความเห็นว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีระดับต่ำ เนื่องจากครูไม่ได้สอนตามมาตรฐานหรือตัวชี้วัด

..... ปีนี้เขตฯ กำหนดการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของวิชาสังคมศึกษา เพราะครูมีความเชื่อว่าโอเน็ต ออกไม่ตรงตามตัวชี้วัด จึงให้เอาข้อสอบ 2 ปี ย้อนหลังมาให้ครูวิเคราะห์จนได้ตอบว่าทุกข้อตรงตามตัวชี้วัด แต่บางตัวไม่ตรงตัวชี้วัด ป. 6 กับ ม.3 แต่ไปตรงกับ ป. 4 กับ ป. 5 (ศน.สา)

..... เมื่อวัดผลสัมฤทธิ์ เขาวัดกันที่ O-NET เป็นหลักตอนนี้ ฉะนั้น O-NET เขาออกตามมาตรฐานตัวชี้วัด แต่คุณครูไม่ได้สอนตามมาตรฐานและตัวชี้วัด คุณครูไม่ได้วัดผลตามตัวชี้วัดเลย ไม่สะท้อนให้เห็นว่าเด็กของเขานั้นบรรลุตามตัวชี้วัดมาตรฐานหรือไม่ มันเลยทำให้เด็กทำข้อสอบโอเน็ตได้น้อย ไม่ใช่เฉพาะเขตนี้ ทั้งประเทศจะเห็นว่าค่าเฉลี่ยน้อยกว่า 50 ก็มี อย่างนี้ถือเป็นปัญหาที่สำคัญ (ศน.พร)

..... ถึงแม้ว่าเราจะมีกรณีศึกษาติดตามแต่บอกเลยว่ามันยังไม่ประสบความสำเร็จ ถ้ามองว่ามีสักกี่โรงเรียนที่ยึดตัวหลักสูตร คิดว่ามีน้อยน่าจะประมาณ 30% เพราะว่าพอไปติดตามจริงๆ ทำไม O-NET ต่ำ NT ต่ำ เป็นเพราะอะไร พอมาดูแล้วสอนไม่ตรงหลักสูตร ทำไมไม่ตรงหลักสูตร ก็ย้อนคืนไปหาหลักสูตรอีก พอย้อนคืนไปเขาบอกเขาสอนตรง แต่วิเคราะห์เราว่าไม่ใช่ ถ้ามองเอามาจากไหน เขาบอกเอามาจากหนังสือ หนังสือเอามาจากไหน ก็มีแต่สำนักพิมพ์ สุดท้ายก็ยึดตามหนังสือของสำนักพิมพ์ เพราะว่ามันสะดวก ไม่ต้องคิด (ศน.กา)

ทั้งนี้ ข้อมูลจากแบบสอบถามแสดงให้เห็นว่าศึกษานิเทศก์มีความคิดเห็นในระดับมากเกี่ยวกับการวัดและประเมินผล โดยเห็นว่าครูวัดและประเมินผลด้านองค์ความรู้มากกว่าทักษะกระบวนการคิด เพราะเนื้อหามีจำนวนมาก ($\bar{X}=3.96$ S.D. = 0.73) ทั้งนี้ ครูยังต้องได้รับการเรียนรู้เกี่ยวกับการวัดและประเมินผลตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในรูปแบบต่างๆ ($\bar{X}=3.90$ S.D. = 0.84) อย่างไรก็ตาม ศึกษานิเทศก์ยังมีความเห็นว่าการวัดผลระดับชาติยังเน้นการวัดด้านความรู้ ($\bar{X}=3.88$ S.D. = 0.69) ขณะที่ครูวัดและประเมินผลคุณภาพนักเรียนตามตัวชี้วัดที่หลักสูตรกำหนด ($\bar{X}=3.86$ S.D. = 0.67) ดังรายละเอียดตารางที่ 5.4

ตารางที่ 5.4 แสดงคะแนนเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นด้านการวัดและประเมินผล

รายการ	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
1) ครูยังต้องได้รับการเรียนรู้เกี่ยวกับการวัดและประเมินผลตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในรูปแบบต่างๆ	3.90	0.84	เห็นด้วยมาก
2) ครูวัดและประเมินผลด้านองค์ความรู้มากกว่าทักษะกระบวนการคิด เพราะเนื้อหามีจำนวนมาก	3.96	0.73	เห็นด้วยมาก

รายการ	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
3) ครูวัดและประเมินผลคุณภาพนักเรียนตามตัวชี้วัดที่หลักสูตรกำหนด	3.86	0.67	เห็นด้วยมาก
4) ครูส่วนใหญ่วัดและประเมินผลคุณภาพนักเรียนตามหนังสือของสำนักพิมพ์	3.72	0.95	เห็นด้วยมาก
5) ครูเน้นการประเมินชิ้นงานของนักเรียนเป็นหลัก	3.68	0.74	เห็นด้วยมาก
6) การวัดผลระดับชาติยังเน้นการวัดด้านความรู้	3.88	0.69	เห็นด้วยมาก

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นของศึกษานิเทศก์ เกี่ยวกับหลักสูตรและการเรียนการสอนสังคมศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ตามปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในโรงเรียน

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ศึกษานิเทศก์เกี่ยวกับความคิดเห็นด้านหลักสูตรและการเรียนการสอนสังคมศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ตามปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในโรงเรียน พบว่า ศึกษานิเทศก์มีความมั่นใจกับการใช้หลักสูตรแบบอิงมาตรฐาน เห็นคุณค่าของการเรียนการสอนสังคมศึกษา อย่างไรก็ตาม ศึกษานิเทศก์มีความเห็นในระดับมากเกี่ยวกับจำนวนเนื้อหาและความกว้างของสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาว่า ตัวชี้วัดของหลักสูตรมีจำนวนมาก เนื้อหาแน่น

3.1 ความมั่นใจในรูปแบบหลักสูตรแบบอิงมาตรฐาน

ศึกษานิเทศก์แสดงความมั่นใจกับการใช้หลักสูตรแบบอิงมาตรฐานมากกว่าหลักสูตรแบบอิงเนื้อหา เพราะหลักสูตรแบบอิงมาตรฐานสอดคล้องกับสภาพบริบทของสังคมซึ่งเป็นโลกยุคข้อมูลข่าวสาร จึงไม่ควรมีการกำหนดเนื้อหาจากส่วนกลาง อย่างไรก็ตามหลักสูตรก็ควรได้รับการทบทวนและพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

..... มั่นใจ มั่นใจมาก เนื้อหามันไม่ได้ fixed เราสามารถเอาเนื้อหาที่เป็นปัจจุบันไปใช้ได้ตลอด แต่มันอาจมีความไม่ทันสมัยอยู่บ้าง ในบางเรื่องก็ ok แต่เราก็ถือว่าเป็นหลักสูตรที่ ok พาชีวิตรอด แล้วคนก็เป็นไปตามหลักสูตร ฉบับปรับปรุงต่าง ๆ ก็พาชีวิตปัจจุบันรอด อาจจะไม่เก่ง อาจจะไม่หู แต่वाईได้ หลักสูตร 51 ถ้าสมมุติว่าเด็กเป็นไปตามตัวชี้วัดนี้หลักสูตรนี้ อย่ายว่าประเทศไทย อเมริกาก็ไม่สู้ประเทศไทย เพราะว่ามันละเอียดมาก ถ้าเป็นไปตามนี้ก็ไม่สู้ประเทศไทย (ศน.สา)

..... หลักสูตรอิงมาตรฐานมันยืดหยุ่นได้มากกว่า กับแบบหลักสูตรเชิงเนื้อหา ถ้าคุณครูสามารถจับตัวมาตรฐานได้คุณครูก็สามารถจะปรับเปลี่ยนกิจกรรมอะไรต่าง ๆ แต่ถ้าคุณครูยังสอนแบบเดิม ๆ เปิดตำราสอน จากสื่อสำนักพิมพ์ แล้วก็ว่าไปตามหนังสือ มันก็ไม่เกิด (ศน.ชม)

..... ถ้าเรามอง เราขอตรงที่ว่าจัดการเรียนรู้เอาตัวชี้วัดนั้นมาแล้วเรามาออกแบบเอง สามารถออกแบบได้อิสระ เป็นตัวใคร ตัวเรา คนละสไตล์แต่เป้าหมายเดียวกัน แต่ถ้า สพฐ. บล็อกมา [โดยจัดทำหนังสือเรียนมาให้โรงเรียน] มันก็เป็นบล็อกเดียวกันทั่วประเทศ ซึ่งมันจะ ไม่มีความหลากหลายในการจัดการเรียนรู้ (ศน.กา)

..... ในขณะนี้ เมื่อเปรียบเทียบกับหลักสูตร 44 – 33 – 21 - 03 ตอนนี้ครบ เข้าใจหลักสูตรนี้ มากกว่าทุกระดับที่ผ่านมา (ศน.สา)

3.2 การเห็นคุณค่าของการเรียนการสอนสังคมศึกษา

ศึกษานิเทศก์ได้แสดงความตระหนักในคุณค่าของการเรียนการสอนสังคมศึกษา ซึ่งมีส่วนสำคัญ ทำให้การดำรงชีวิตในสังคมมีความสันติสุข

..... แล้วอีกตัว ที่เขาบอกว่าสอนแล้วให้เน้นปฏิบัติ เรายอมรับเรื่องปฏิบัติยอมรับมากๆ วิชานี้ มันสร้างคน ไม่เก่งคณิตไม่เป็นไร แต่ถ้าไม่เก่งสังคมอยู่ไม่ได้ คำว่าเก่งในที่นี้ไม่ได้แปลว่าท่องจำ หมายถึงปฏิบัติ (ศน.สา)

..... ขณะนี้นั่นเองที่เขาเก่ง ๆ เขาบอกว่าวิชาอื่นตกไม่น่าห่วง แต่ถ้าสังคมตกน่าห่วง ถ้าเมื่อก่อน เขาบอกว่าคณิตจะต้องเก่ง ภาษาไทยต้องเก่ง วิทยต้องเก่ง แต่เดี๋ยวนี้ต้องทำตามสิทธิหน้าที่ในการเป็นพลเมืองของตนเอง อยากให้เด็กเอาไปปฏิบัติ ทำยังไงให้เขาเห็นคุณค่า (ศน.สา)

..... ตัวปฏิบัติในตัวหลักสูตร เรียนแล้วต้องทำให้เด็กนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน การฝึกเด็กต้อง อดทน สังคมก็มีส่วน ครูต้องเป็นแบบอย่างให้เด็ก (ศน.พร)

3.3 จุดอ่อนของหลักสูตร

อย่างไรก็ตาม ศึกษานิเทศก์มีความเห็นเกี่ยวกับจำนวนเนื้อหาและความกว้างของสาระการ เรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาว่า ตัวชี้วัดของหลักสูตรมีจำนวนมาก เนื้อหาแน่น

.....คุณลักษณะบางประการเกี่ยวกับหลักสูตรก็คือ หลักสูตรมีตัวชี้วัดจำนวนมาก และเนื้อหา แน่น ซึ่งถือเป็นจุดบกพร่องสำคัญของหลักสูตร (ศน.กา)

..... ยอมรับมาก ๆ เลย โดยเฉพาะ [กลุ่มสาระ] สังคมฯ สาระศาสนายังน่ากลัว เราอ่านแล้วเรายังงง (ศน.สา)

..... จุดบกพร่องของหลักสูตร คือ ตัวชี้วัดมันเยอะเกินไป มันซ้ำซ้อนกันเกินไป บางวิชา มีแล้ว ในวิชาอื่นก็ยังมีอีก มันคล้ายกันหลายตัว มันซ้ำซ้อน เมื่อมันเยอะมันก็เพิ่ม ภาระงานที่ครูจะต้องจัดการเรียนการสอน ซึ่งเมื่อเราตัดที่ซ้ำซ้อนออก จะเหลือ ตัวชี้วัดไม่มาก ถามว่าเด็กได้ตามมาตรฐานที่สังคมไทยต้องการหรือไม่ ก็ได้ (ศน.พร)

ทั้งนี้ ข้อมูลจากแบบสอบถาม พบว่า ศึกษานิเทศก์ได้แสดงความคิดเห็นในระดับมากในทุก รายการ กล่าวคือ ศึกษานิเทศก์มีความพึงพอใจระดับมากในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่กำหนดตัวชี้วัดชั้นปีในระดับการศึกษาภาคบังคับ โดยภาพรวม ($\bar{X} = 3.74$ S.D. = 0.72) และเห็นด้วยมากด้านจำนวนเนื้อหาและความกว้างของสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยภาพรวม ($\bar{X} = 4.38$ S.D. = 0.67) ซึ่งมีเนื้อหาแน่นและกว้าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้าน จำนวนเนื้อหาและความกว้างของสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ฯ สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์ ($\bar{X} = 4.12$ S.D. = 0.77) รองลงมา ได้แก่ สาระที่ 1 ศาสนา ฯ ($\bar{X} = 4.02$ S.D. = 0.71) สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง ฯ ($\bar{X} = 4.02$ S.D. = 0.71) สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์ ($\bar{X} = 3.92$ S.D. = 0.80) และ สาระที่ 5 ภูมิศาสตร์ ($\bar{X} = 3.80$ S.D. = 0.81) แต่ก็เห็นในระดับมากกว่าหลักสูตร แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และ วัฒนธรรมได้เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ ($\bar{X} = 3.72$ S.D. = 0.67) และเห็นว่าครูมีความสนใจต่อการ จัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาตามหลักสูตรฯในระดับมาก ($\bar{X} = 3.58$ S.D. = 0.76) ขณะที่มีความพึงพอใจในคุณภาพของนักเรียนในระดับรองลงมา ($\bar{X} = 3.50$ S.D. = 0.84) ดังรายละเอียดตารางที่ 5.5

ตารางที่ 5.5 แสดงคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของศึกษานิเทศก์ เกี่ยวกับหลักสูตรและการเรียน การสอนสังคมศึกษา

รายการ	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
1) ความพึงพอใจในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่กำหนดตัวชี้วัดชั้นปีในระดับการศึกษา ภาคบังคับ โดยภาพรวม	3.74	0.72	เห็นด้วยมาก
2) ความเหมาะสมของตัวชี้วัดในหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้น พื้นฐาน พ.ศ. 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และ วัฒนธรรม	3.54	0.93	เห็นด้วยมาก
3) จำนวนเนื้อหาและความกว้างของสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ตาม หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดย ภาพรวม	4.38	0.67	เห็นด้วยมาก
4) จำนวนเนื้อหาและความกว้างของสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ฯ สาระที่ 1 ศาสนา ฯ	4.02	0.71	เห็นด้วยมาก
5) จำนวนเนื้อหาและความกว้างของสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ฯ สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง ฯ	4.02	0.71	เห็นด้วยมาก
6) จำนวนเนื้อหาและความกว้างของสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่ม สาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ฯ สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์	3.92	0.80	เห็นด้วยมาก

รายการ	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
7) จำนวนเนื้อหาและความกว้างของสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ฯ สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์	4.12	0.77	เห็นด้วยมาก
8) จำนวนเนื้อหาและความกว้างของสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ฯ สาระที่ 5 ภูมิศาสตร์	3.80	0.81	เห็นด้วยมาก
9) การเน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	3.72	0.67	เห็นด้วยมาก
10) ความสนใจของครูต่อการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษา ตามหลักสูตรฯ	3.58	0.76	เห็นด้วยมาก
11) ความพึงพอใจในคุณภาพของนักเรียนที่ท่านประสบ	3.50	0.84	เห็นด้วยมาก

ตอนที่ 4 ปัญหา อุปสรรคและข้อจำกัดในการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษา

สำหรับข้อมูลจากการสัมภาษณ์ศึกษานิเทศก์เกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคและข้อจำกัดในการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษา พบว่า กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมมักเป็นกลุ่มสาระที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ เนื่องจากปัญหาอุปสรรคและข้อจำกัด ได้แก่ ปัญหาการนำหลักสูตรไปใช้ โดยเฉพาะภาระงานครูซึ่งมีจำนวนมาก ครูสอนไม่ตรงวิชาเอกและไม่ให้ความสำคัญกับการสอนสังคมศึกษา ปัญหาด้านสื่อการเรียนการสอน ปัญหาการพัฒนาสมรรถนะครูที่ยังขาดประสิทธิภาพ ข้อจำกัดด้านบทบาทของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และปัญหาโรงเรียนขนาดเล็กและความห่างไกลของพื้นที่ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

4.1 ปัญหาการนำหลักสูตรไปใช้

การนำหลักสูตรไปใช้เป็นปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จของหลักสูตร ปัญหาการนำหลักสูตรไปใช้เป็นปัญหาใหญ่ที่มีความซับซ้อน ซึ่งประเด็นปัญหาอุปสรรคการนำหลักสูตรไปใช้ ได้แก่ ปัญหาด้านภาระงานครูที่มีจำนวนมาก ปัญหาครูสอนไม่ตรงวิชาเอก และไม่ให้ความสำคัญกับการสอนสังคมศึกษา ปัญหาการสอนตามหนังสือเรียน

4.1.1 ปัญหาด้านภาระงานครูที่มีจำนวนมาก

ศึกษานิเทศก์เห็นว่าแม้มีการอบรมเกี่ยวกับการนำไปหลักสูตรไปใช้ค่อนข้างมาก แต่การอบรมก็ยังไม่อาจองค์ความรู้ไปประยุกต์ใช้อย่างเพียงพอเนื่องจากภาระงานอื่นๆของครูมีมากเกินไป ดังนั้นครูจึงต้องการแผนการสอนสำเร็จรูปมาใช้มากกว่าที่ครูจะพัฒนาขึ้นเอง

..... เขาอาจจะเกิดการเรียนรู้แต่ไม่ได้เอาไปปฏิบัติ ด้วยภาระหน้าที่ ครอบครัวยุคนี้ สิ้นภาระงานโรงเรียนเยอะจึงไม่มีเวลาทำแผน จะถามว่าเขามีแผนให้ครูมี มี แต่มาจากไหน มาจากสำนักพิมพ์ แต่ถ้าสอนหนังสือสอนยังไง สอนตามหลักสูตรมัธยม.. มาจากสำนักพิมพ์ทั้งนั้น (ศน.กา)

..... ที่นี้ถามว่า ในขณะที่ครูสอนสาระเยอะแยะไปหมด บางทีก็ไม่เข้าใจ สอนทุกวิชา บางคนสอนสามชั้น สองชั้น เขาจะเอาเวลาไหนที่จะไปหาตัวเนื้อหาดี ๆ มาให้เด็ก แค่ 3 ชั้น คนเดียวเด็กมันไม่ตีกันมันก็พออยู่แล้ว นี่คือประเด็น ตอนนี้สับสนมาก (ศน.สา)

..... ก็พึงพอใจในการทำงานของครู มองว่าเขาก็เก่ง ทำงานตั้งหลายรูปแบบก็ยังอยู่ได้ (ศน.ชม)

..... ครูสอนประถมศึกษาก็จะชอบแบบสำเร็จรูปเปิดสอนได้เลย แต่ครูมัธยมศึกษาอาจจะชอบความท้าทายที่จะคิดเอง ไม่ต้องมาสั่งเขาให้ทำโน่นทำนี่ แต่ระดับประถมศึกษาเขาจะบอกทำมาให้เขาเถอะ เพราะว่างานเขาเยอะแยะ ทั้งงานโครงการ งานลูกเสือ งานกีฬา สาธารณสุข เขาไม่มีเวลาเขียน [แผนการจัดการเรียนรู้] ที่สำคัญก็คือ คนๆ เดียวสอนตั้งหลายวิชาบางคนรับ ป.1 8 วิชา ก็เลยต้องเข้าใจเขา มันไม่เหมือนมัธยมศึกษาที่แยกเป็นวิทย์ คณิต อังกฤษ สังคม ภาษาไทย แยกใครแยกมัน (ศน.กา)

4.1.2 ปัญหาครูสอนไม่ตรงวิชาเอก และไม่ให้ความสำคัญกับการสอนสังคมศึกษา

ศึกษานิเทศก์กล่าวถึงเหตุผลที่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ โดยพบว่าครูมักไม่ให้ความสำคัญกับวิชาสังคมศึกษา และครูมีภาระงานสอนไม่ตรงกับวิชาเอก หรือความถนัดของตนเอง ซึ่งทำให้จัดการเรียนการสอนอย่างขาดความมั่นใจ

..... มัน [กลุ่มสาระสังคมศึกษา] เป็นเหมือนกับสาระที่ใคร ๆ มองว่า ใครๆ ก็สอนได้ ในโรงเรียนพอใครมาก็โยนให้สอนสังคม ไม่ค่อยเห็นความสำคัญของวิชาสังคม (ศน.ชม)

..... มีครูส่วนน้อยที่จบวิชาเอกสังคม แต่ส่วนใหญ่ที่สอนตอนนี้ไม่ได้จบเอกสังคม ส่วนใหญ่เปิดสอนตามหนังสือ เขาก็เปิดแต่หนังสือ (ศน.มี และ ศน.พร.)

..... เมื่อเขาไม่จบสังคมศึกษาเขาก็ไม่เข้าใจธรรมชาติของสังคมศึกษา เมื่อไม่เข้าใจธรรมชาติของวิชา กระบวนการเรียนการสอนมันต้องสอดคล้องกับสภาพธรรมชาติของวิชา เนื้อหาที่เยอะถึงแม้จบเอกสังคมศึกษามากก็เชื่อว่าสอนได้ดี ในเมื่อมีทั้งพระพุทธศาสนา เศรษฐศาสตร์ ประวัติศาสตร์ ไม่ได้มีเฉพาะสังคมศึกษาเดียว (ศน.มี)

..... ครูผู้สอนก็เชื่อว่าเก่งทั้งหมด ก็เปิดตำราสอน แต่เขาจะเก่งเฉพาะตัวที่เขาเชี่ยวชาญ ในขณะที่ตัวอื่นมันอาจจะไม่ได้ แค่พอผ่าน ตรงนี้มันเป็นปัญหา ต้องสอนหลายวิชา (ศน.ชม)

..... ถามว่าให้ครูไปทำข้อสอบ O-NET เอง ครูก็อาจจะทำไม่ได้ เพราะบางตัวคุณครูก็ยัง
ไม่กล้าเฉลยว่ามันถูกหรือมันผิด ความแม่นยำของครูก็จะไม่มี (ศน.พร)

4.1.3 ปัญหาการสอนตามหนังสือเรียน

จากการที่ครูส่วนใหญ่สอนตามหนังสือเรียน ทำให้สำนักเขตพื้นที่การศึกษาและศึกษานิเทศก์
จำเป็นต้องยอมรับหากครูจะใช้หนังสือของสำนักพิมพ์ โดยสนับสนุนให้ครูวิเคราะห์หนังสือก่อนที่จะ
นำมาใช้สอนเพื่อช่วยเหลือการทำงานของครู

..... ให้คุณเอาหนังสือเรียนที่คุณใช้ คุณจะใช้นักไหนไม่เกี่ยว ให้คุณเอามาวิเคราะห์ว่า
ตัวชี้วัด 1 นี้ หน้าไหน ตรงไหน ตัวชี้วัดที่ 2 หน้าไหน ข้อไหนตรงคุณตอบได้ไหม สรุปว่า
คุณจะใช้สำนักพิมพ์นี้ไหม หรือคุณจะต้องหาอะไรมาเพิ่ม อะไรที่ไม่เกี่ยวข้องคุณก็ไม่จำเป็นต้องไป
จัดการเรียนรู้เพราะมันเป็นขยะกับเด็ก ทำกันขนาดนี้ เอามาทุกคน คนนี้ศาสนา คนนี้
หน้าที่พลเมือง คนนี้เศรษฐศาสตร์ เราเอาทุกคนมาเสนอ (ศน.สา)

..... [หากครูจะใช้หนังสือของสำนักพิมพ์] เราก็ไม่มีทางเลือกถ้าเขาบอกว่ามันตรง เพื่อให้ครู
ลดภาระน้อยที่สุด แต่ก็ย้ำว่าถึงแม้ว่าเนื้อหามันตรง คุณต้องดูรายละเอียดกิจกรรม เพราะ
บางทีเนื้อหามันตรง แต่กิจกรรมไม่ใช่ คุณต้องลองไปดู ไม่ต้องทำแผนใหม่ก็ได้ ใช้วิธีการ
อย่างไรให้เราสะดวก มันอาจไม่เป็นไปตามกระบวนการ แต่เราก็ต้องหาทางช่วยครู (ศน.มี)

..... ที่ครูสอนตามหนังสือ ครูไม่ได้เอาหลักสูตรมาวิเคราะห์ หรือว่าเอาหลักสูตรมาทำแผน
ไม่มี จะมีก็เฉพาะคนที่ทำผลงานวิชาการ ถ้าเป็นครูที่สอนทั่วไปก็จะไม่ทำ (ศน.ชม)

..... [ครูที่ทำงานตามเจตนารมณ์ของหลักสูตร] ไม่น่าเกิน 20% (ศน.สา)

ในขณะที่ ศึกษานิเทศก์บางเขตพื้นที่ยอมรับว่าไม่ได้วิเคราะห์หนังสือของสำนักพิมพ์ว่าสอดคล้อง
กับหลักสูตรเพียงใด และโรงเรียนส่วนใหญ่ก็มักไม่ได้วิเคราะห์

..... ต้องยอมรับว่าเขตไม่ได้วิเคราะห์ แต่ก็แนะนำคุณครูให้วิเคราะห์ ซึ่งก็ไม่ได้บังคับว่า
คุณจะต้องไม่ใช้ ก็ใช้ได้แต่อาจารย์ช่วยดูหน่อยซิว่ามันสอดคล้องกับมาตรฐานเรามี
ถ้าไม่สอดคล้องอาจารย์จะมาสอนทำไม (ศน.กา)

..... ถ้าถามว่าใครวิเคราะห์มาแล้วบ้างจะหายากมาก ๆ บางที 10 กว่าโรงเรียนจะมีสัก 1
โรงเรียน หรือบางทีก็ไม่มีเลย เพราะฉะนั้นคิดว่าประมาณ 80% ที่ครูไม่ได้วิเคราะห์ แต่
ถามว่าครูไม่วิเคราะห์ครูสอนยังไง คือ ครูสอนโดยไม่ดูมาตรฐานว่าเป้าหมายในการสอน
ครั้งนี้มาตรฐานที่จะให้เด็กบรรลุเป้าหมายคืออะไร ก็สอนไปตามหนังสือแบบเรียนต่าง ๆ
มันก็คือ content based นั่นเอง แล้วตอนวัดก็ไม่ได้วัดตามตัวชี้วัด เลยไม่รู้ว่าจะเด็กบรรลุ
ตามตัวชี้วัดหรือไม่ บรรลุตามมาตรฐานหรือไม่ ก็ปล่อยไปเรื่อย ก็เกิดปัญหาการสอบโอเน็ต
ถึงได้มีผลสัมฤทธิ์ต่ำ (ศน.พร.)

..... ส่วนใหญ่สอนตามหนังสือ [ของสำนักพิมพ์] คิดว่าไม่น้อยกว่า 80% เพราะว่าครูส่วนใหญ่ไม่
จบวิชาเอกสังคมโดยตรงไม่มาก (ศน.ชม)

นอกจากนี้ ศึกษานิเทศก์ก็มีข้อสังเกตเกี่ยวกับการสอนตามหนังสือ [ของสำนักพิมพ์] ว่า

..... หนังสือที่เขาทำมา แม้จะตามมาตรฐานตัวชี้วัด แต่ก็ไม่สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน
เขาก็ทำแบบกลาง ๆ แต่ครูเราไม่ได้มีการปรับใช้เลย ไปใช้ของเขาแบบเต็ม ๆ ทั้ง ใบงาน
ใบความรู้ อะไรต่าง ๆ ใช้ตามเขาทั้งที่เรามีศักยภาพมากกว่า ใบงานไม่สอดคล้องกับสิ่งที่
โรงเรียนเป็นอยู่ บางทีใบงานเด็กเราทำไม่ได้ เพราะเด็กเรากับเด็กในเมืองไม่เหมือนกัน
มันจะให้ทำกิจกรรมเดียวกันมันคงเป็นไปได้ยาก มันเหมือนดี แต่วิธีการสอนที่สอดคล้อง
กับบริบท ศักยภาพของเด็กสอดคล้องกับสภาพของสังคมสำคัญที่สุด (ศน.พร)

4.2 ปัญหาด้านสื่อการเรียนการสอน

สำหรับการใช้สื่อการเรียนการสอนของครูนั้น ศึกษานิเทศก์เห็นว่าครูยังใช้สื่อค่อนข้างน้อย

..... สื่อก็ไม่ต้องพูดถึง สื่อไม่ค่อยได้ใช้ แต่เราไม่ได้บอกว่าครูทุกคนไม่ได้เป็นอย่างนั้น
ครูบางคนก็ดี ดีมากที่สุด แต่บางคนก็สอนไปวัน ๆ (ศน.กา)

..... ใช้บ้าง ไม่ใช่ไม่ใช่ แต่เครื่องคอมพิวเตอร์ในโรงเรียนไม่เพียงพอ ก็ไม่ได้หมายความว่า
มีอยู่ ทุกห้อง สำนักงานละ 1 - 2 เครื่อง และก็อยู่ในห้องสมุด อยู่ในห้องคอมพิวเตอร์
โดยเฉพาะ เขาก็ใช้เพื่อเรียนตามตัวชี้วัด ไม่ใช่เพื่อค้นคว้า เพราะเขาจะมีชั่วโมงของเขา
ที่ต้องสอนให้เด็กใช้คอมพิวเตอร์เป็น (ศน.สา)

..... การใช้สื่อก็ใช้กันอยู่ สื่อการเรียนการสอน ใช้ไม่เยอะเท่าไร แต่ส่วนใหญ่สื่อที่เขาทำ
คือ ใบงาน ใบความรู้เป็นส่วนใหญ่ แต่สื่ออื่นๆ..ยัง ถึงแม้จะมี ก็จะมีเฉพาะตอนทำผลงาน
วิชาการเสร็จแล้วก็ไม่ได้นำมาใช้ (ศน.พร)

4.3 ปัญหาการพัฒนาสมรรถนะครูที่ยังขาดประสิทธิภาพ

ศึกษานิเทศก์มีความเห็นว่า รัฐจัดสรรงบประมาณเพื่อการพัฒนาสมรรถนะครู และจัดการอบรม
ครูเสมอมา แต่มักไม่ได้ผลตามที่คาดหวัง เพราะครูยังไม่นำองค์ความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้เพียงพอ

..... เรื่องอบรม มีการอบรมมาเยอะมาก เกี่ยวกับเรื่องการเรียนรู้มีมาตั้งแต่หลักสูตร 44
แต่ครูประณตศึกษาเหมือนจะเข้าใจ พอกลับไปเขาไม่ได้ทำ (ศน.กา)

..... ความตั้งใจของเขาก็คงมี แต่มันไม่เป็นตามที่เราคิด ถ้าตั้งเป้าหมายไว้就是不บรรลุเป้าหมาย
แต่บางทีก็เห็นใจเพราะเขาสอนหลายวิชา (ศน.สา)

..... แต่อย่าลืมว่าอบรมยังงั้นเมื่อไม่นำไปใช้มันก็เลยเหมือนอบรมแล้ว อบรมเล่า เหมือนมันไม่เกิด (ศน.กา)

นอกจากนี้ ศึกษานิเทศก์ยังกล่าวถึงสมรรถนะของครูในการเรียนรู้เกี่ยวกับการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ แม้จะได้รับการฝึกอบรม ว่า

..... อย่างที่เขต ก็ได้อบรมให้ครูทุกคนเกี่ยวกับการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ จากประสบการณ์ได้ไปอบรมครู ครูส่วนใหญ่ 80% จับ Keyword ของตัวชีวิตไม่ได้ วิเคราะห์ยังไม่เป็น การออกแบบการสอนให้สะท้อนไปยังตัวชีวิตนั้นมันก็ไม่ตรง นี่คือปัญหา ครูก็หันกลับไปใช้วิธีการแบบเรียนไหน หนังสือเอกชนแบบไหนว่าดี ก็สอนตามนั้นเลย โดยไม่ได้ดูมาตรฐานและตัวชีวิต (ศน.พร)

..... อีกปัญหาหนึ่งที่พบ คือ เมื่อเราให้ความรู้เชิงบรรยายจะไม่ได้อะไรเลย เราควรทำเชิงปฏิบัติการ แม้แต่ในเชิงปฏิบัติการก็จะได้ในช่วงที่เราบอกให้เขาทำ ก็พอจะได้ แต่กลับไปโรงเรียนภาระงานของครูที่โรงเรียนค่อนข้างเยอะ แล้วพอไม่ได้ทำด้วยตนเอง ไม่ได้นำความรู้ที่อบรมไปใช้มันก็เก่า ความรู้มันก็กลับมาที่เดิม จึงต้องพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (ศน.พร)

..... เห็นได้ชัดเวลาจัดอบรมจะเหนื่อยมาก เหมือนเขาไม่เต็มใจมาอบรม บางทีเราให้ความรู้กว่าจะเรียกเข้าห้องได้ (ศน.มี)

4.4 ข้อจำกัดด้านบทบาทของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

4.4.1 สำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)

ศึกษานิเทศก์มองว่าการทำงานของ สพฐ. ครมมีเอกภาพ งานเรื่องเดียวกันครมมาจากหน่วยงานเดียวกัน ไม่ควรแยกสำนักกันทำงาน และต่างฝ่ายต่างสั่งงาน

..... สพฐ. ต้องดูงานตัวเอง มีทั้งศูนย์อาเซียน และสถาบันสังคม ทำไม่ต้องแยก ทำไม่ต้องอยู่ด้วยกัน (ศน.กา)

..... สพฐ. เขาคิดงานให้หมด คิดแล้วก็เทลงมา คุณต้องทำหนังสือ 3 เล่มนะ สั่งมาโดยไม่รู้ว่ที่เขตมีคนที่คน (ศน.สา)

4.4.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ศึกษานิเทศก์ให้ความเห็นว่าการทำงานของเขตพื้นที่ในกลุ่มสาระสังคมศึกษา ขึ้นอยู่กับงบประมาณที่ได้รับในแต่ละปี ซึ่งมีความไม่แน่นอน

..... ปีที่แล้วเราได้เชิญมหาวิทยาลัยมาอบรมครู เพราะบังเอิญเราได้รับงบประมาณมา (ศน.มี)

..... เราชี้แจงจะของบเขต เพราะว่าขอไปก็เขาก็จะตัดตรงนั้นตรงนี้ แทบจะทำอะไรไม่ได้เลย ได้มาหมื่น สองหมื่นจะเอาไปทำอะไรได้เพราะมันน้อยเกิน หลังๆ เราก็ไม่ของบเขต ปีที่แล้วก็มี ก็คือถ้า สพฐ. ให้งบมา เราก็ทำ แต่ถ้า สพฐ. ไม่ให้มาเราก็ไม่ได้ทำ เป้าหมายเรื่องของบ (ศน.ชม)

4.4.3 โรงเรียน

ศึกษานิเทศก์ตระหนักว่า ผู้อำนวยการโรงเรียนเป็นผู้ที่มีอิทธิพลสูงมากต่อการพัฒนาคุณภาพโรงเรียน และได้รับการอบรมด้านหลักสูตร แต่สภาพทั่วไปของการปฏิบัติงานของผู้อำนวยการโรงเรียนยังไม่เน้นการพัฒนาวิชาการเท่าที่ควร แต่ปล่อยให้เป็นการรับผิดชอบของครูวิชาการโรงเรียน

..... บางโรงเรียนก็ดี ดูแลครูบาอาจารย์ดี แต่บางโรงเรียนอาจจะเน้นกันไปคนละเรื่องไม่ค่อยสนใจเรื่องการเรียนการสอน ก็คือให้ครูสอนตามหน้าที่ แต่ผู้อำนวยการไปเน้นเรื่องวัตถุประสงค์ที่ไม่ใช่วิชาการ (ศน.เจ)

..... ความจริง ผอ. เหล่านี้ก็ได้รับการฝึกอบรมเรื่องหลักสูตร มีการทบทวนหลักสูตรจะจัดเป็นกลุ่ม ส่วนมากให้แต่ครูมา ส่วน ผอ.นั่งพอบพิธีเปิดก็ออกไป ผอ.ไม่สนใจ (ศน.กา)

..... อบรมหมดเลย ผู้บริหารน่าจะได้อะไรมากกว่าครู เพราะว่าผู้บริหาร เราเริ่มให้ก่อนครูไปครั้งหนึ่ง เขาต้องมาทุกคนเหมือนกับครูทุกประการจนจบหลักสูตร เหมือนกันทั้งหมด (ศน.เจ)

..... อยากเห็นผู้บริหารโรงเรียนที่ใฝ่เรียนรู้ บริหารงานวิชาการ สิ่งที่เป็นจริงเหมือนกับผู้บริหารไม่ค่อยใฝ่รู้เรื่องของวิชาการ แต่ไปใฝ่รู้ในเรื่องของการบริหารบุคคล และการเงินเสียเป็นส่วนใหญ่ จึงทำให้การบริหารด้านวิชาการไม่บรรลุ หรือไม่มีประสิทธิภาพ เพราะคนที่ขึ้นมาได้ดีที่สุด ไม่ใช่ศึกษานิเทศก์ คนที่ขึ้นมาได้ดีที่สุดคือผู้บริหารโรงเรียนที่อยู่ใกล้กับครูผู้สอนมาก ศึกษานิเทศก์เป็นตัวไปช่วย เป็นตัวช่วยผู้บริหารโรงเรียน แต่ถ้าผู้บริหารโรงเรียนไม่เอาแล้ว ก็คงจะเป็นปัญหาเกี่ยวกับการพัฒนาคน และเป็นปัญหาการพัฒนาการเรียนการสอนเหมือนกัน (ศน.พร)

..... ใช่ เราคาดหวังว่า ผอ. โรงเรียน จะเป็นผู้นำทางวิชาการ แต่ [ในทางปฏิบัติ] ไม่ใช่ ผอ. เขาจะไปยุ่งงานบุคคล งานงบประมาณ โดยโรงเรียนมีครูวิชาการ (ศน.สา)

..... มีการนิเทศภายใน แต่ว่าบ่อย ถ้านิเทศเขาก็ไม่ได้นิเทศด้วยตนเอง ถ้าโรงเรียนผู้บริหารสามารถนิเทศด้วยตนเองจะดีมาก มากกว่าที่จะให้ครูวิชาการมาอบรม (ศน.มี)

4.5 ปัญหาโรงเรียนขนาดเล็ก และความห่างไกลของพื้นที่

ปัญหาขนาดของโรงเรียนที่เล็กมาก และโรงเรียนที่ตั้งอยู่ห่างไกลเป็นอุปสรรคสำคัญยิ่งในการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน เนื่องจากมีครูจำนวนน้อย และโรงเรียนที่อยู่ห่างไกลรุดกันดารก็มักเป็นครูบรรจุใหม่ที่ขาดประสบการณ์การสอน ซึ่งต่างจากโรงเรียนที่อยู่ในเมือง

..... อย่าลืมว่าการศึกษาทำไมมันต่ำลงไม่ใช่อะไร บางโรงเรียนขนาดเล็ก สอนเท่ากับโรงเรียนขนาดใหญ่ แต่มีครูอยู่ 2 – 3 คน มีนักเรียนอยู่ทั้งหมด 6 ชั้น ก็เอาหลักสูตรละชั้นของ สพฐ. และทางเขตเองก็พยายามที่จะให้โรงเรียนเขาหลอมรวมกัน แต่ว่าเขาไม่เอา เขาอยากอยู่อย่างนั้น และก็มีวิธีการที่ช่วยสอนได้อีก (ศน.กา)

..... ตอนนี่ก็เริ่มต้นตัว สันทรายจะไม่ค่อยมีปัญหา ปัญหาจะเป็นที่โรงเรียนที่กั้นดาร์ มีชนเผ่า (ศน.ขม)

..... คุณครูที่อยู่ในเขตอำเภอนี้จะเป็นคุณครูที่มีประสบการณ์การสอนสูง เพราะว่า เป็นครูที่ย้ายกลับมา จะไม่ไปไหนแล้ว ปักหลักอยู่ที่นี้จนเกษียณ (ศน.เจ)

..... ตอนนี่ครูจะยึดหนังสือกับยึดตัวชี้วัดนะ แต่ว่ามันเหมาะกับเราหรือไม่เหมาะกับเรา เป็นอีกเรื่องหนึ่ง เมื่อเปิดทางไกลแล้วครูได้สนใจเด็กมัย หลายโรงเป็นผู้บริหาร เป็นทั้ง นักการภารโรง เป็นทุกเรื่อง ตุลาคมนี้เหลือแค่คนเดียว เด็กมี 40 คน ดูแลไม่ให้เด็ก ทะเลาะกันก็ถือว่าสุดยอดแล้ว (ศน.สา)

ทั้งนี้ ข้อมูลจากแบบสอบถามแสดงให้เห็นว่าศึกษานิเทศก์มีความความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อจำกัดในการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาในระดับมาก สาระสำคัญ คือ การมีภาระงานธุรการจำนวนมาก ทำให้มีเวลาเตรียมการสอนน้อย ($\bar{X} = 4.06$ S.D. = 0.89) รองลงมา ได้แก่ ครูผู้สอนสังคมศึกษาส่วนใหญ่สอนตามหนังสือของสำนักพิมพ์มากกว่าออกแบบการสอนด้วยตนเอง ($\bar{X} = 3.96$ S.D. = 0.75) ครูผู้สอนสังคมศึกษาส่วนใหญ่ยังเน้นการสอนเนื้อหามากกว่ากระบวนการ ($\bar{X} = 3.84$ S.D. = 0.77) ครูส่วนใหญ่จัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาได้ไม่ครบตัวชี้วัด ($\bar{X} = 3.78$ S.D. = 0.79) ทั้งนี้ ศึกษานิเทศก์มีความคิดเห็นระดับปานกลางในเรื่องประสิทธิภาพของระบบนิเทศภายในของโรงเรียน ($\bar{X} = 3.30$ S.D. = 0.81) การตรวจสอบคุณภาพของหนังสือสำนักพิมพ์ที่ครูใช้สอน ($\bar{X} = 3.32$ S.D. = 1.11) ความเพียงพอของคอมพิวเตอร์เพื่อการเรียนการสอนและการสืบค้นข้อมูล ($\bar{X} = 3.30$ S.D. = 0.99) และการให้ความดูแลช่วยเหลือด้านการเรียนการสอนของศึกษานิเทศก์ ($\bar{X} = 3.36$ S.D. = 0.90) ดังรายละเอียดตารางที่ 5.6

ตารางที่ 5.6 แสดงคะแนนเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นด้านปัญหาอุปสรรคและข้อจำกัดในการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษา

รายการ	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
1) ความขาดแคลนสื่อ อุปกรณ์เพื่อการเรียนการสอนสังคมศึกษา	3.76	0.89	เห็นด้วยมาก
2) การให้ความสำคัญต่อการเรียนการสอนตามหลักสูตรฯ ของผู้บริหารโรงเรียน	3.70	1.05	เห็นด้วยมาก

รายการ	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
3) ครูผู้สอนสังคมศึกษาส่วนใหญ่สอนตามหนังสือของสำนักพิมพ์มากกว่าออกแบบการสอนด้วยตนเอง	3.96	0.75	เห็นด้วยมาก
4) ครูส่วนใหญ่จัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาได้ไม่ครบตัวชี้วัด	3.78	0.79	เห็นด้วยมาก
5) ครูผู้สอนสังคมศึกษาส่วนใหญ่ยังเน้นการสอนเนื้อหามากกว่ากระบวนการ	3.84	0.77	เห็นด้วยมาก
6) การได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครอง และชุมชน	3.58	0.91	เห็นด้วยมาก
7) ประสิทธิภาพของระบบนิเทศภายในของโรงเรียน	3.30	0.81	เห็นด้วยปานกลาง
8) ความเพียงพอของคอมพิวเตอร์เพื่อการเรียนการสอนและการสืบค้นข้อมูล	3.30	0.99	เห็นด้วยปานกลาง
9) การให้ความดูแลช่วยเหลือด้านการเรียนการสอนของศึกษานิเทศก์	3.36	0.90	เห็นด้วยปานกลาง
10) ปัญหาทักษะของครูด้านการใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์เพื่อการจัดการเรียนการสอน	3.56	0.81	เห็นด้วยมาก
11) การตรวจสอบคุณภาพของหนังสือสำนักพิมพ์ที่ครูใช้สอน	3.32	1.11	เห็นด้วยปานกลาง
12) การมีภาระงานธุรการจำนวนมาก ทำให้มีเวลาเตรียมการสอนน้อย	4.06	0.89	เห็นด้วยมาก

ตอนที่ 5 แนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และพัฒนาหลักสูตรในครั้งต่อไป

5.1 แนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

สำหรับความคิดเห็นของศึกษานิเทศก์ที่ได้จากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน โดยพบว่า ศึกษานิเทศก์ได้ตระหนักในความสำคัญของงานด้านการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ การพัฒนางานด้านกรณีการเรียนการสอน และการสนับสนุนการจัดเครือข่ายกลุ่มครูให้วางแผนและพัฒนางานวิชาการร่วมกัน

5.1.1 ด้านการเรียนการสอนแบบบูรณาการ

ศึกษานิเทศก์ส่วนใหญ่ให้ความสำคัญอย่างยิ่งเกี่ยวกับการบูรณาการการเรียนการสอน โดยได้เสนอแนะความเห็นที่เห็นว่า โรงเรียนควรจัดครูเข้าสอนที่เอื้อต่อการสอนแบบบูรณาการทั้งภายในกลุ่มสาระและระหว่างกลุ่มสาระได้ และสถาบันผลิตครูควรเน้นการฝึกอบรมนักศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้

..... มัน [การบูรณาการ] จะลดคำว่าวิชาออก ถ้าครูออกแบบการเรียนการสอนเป็น จะเปลี่ยนก็หลักสูตร หลักการสอนมันก็เหมือนเดิม มันมีทุกอย่าง (ศน.กา)

..... ก็ตั้งแต่ปรับตัวชีวิตมา กับที่คุณครูเขาบ่นให้ฟัง ก็ยังรู้สึกว่เนื้อหาสาระค่อนข้างมาก แต่ตรงนี้อาจเป็นเพราะว่าคุณครูยังบูรณาการไม่เป็น ถ้าเขาสามารถบูรณาการแต่ละสาระได้ หรือบูรณาการข้ามสาระได้ ตรงนี้ไม่เป็นปัญหา ก็จัดอบรมกันไปหลายรอบ แต่ยังไม่เกิดผล (ศน.ชม)

..... ช่วงแรก ๆ ที่เริ่มหลายปีก่อนที่เขาบูม ๆ กัน ก็ทำ [บูรณาการ] พอทำก็ได้แค่แป็บ ๆ แต่หลังจากนั้นครูเขาก็ไม่ทำ เราก็ได้แค่พาทำ (ศน.มี)

..... ตรงนี้ก็เป็นปัญหา คือเรื่องการบูรณาการ ถามว่าอบรมให้ไหม อบรมให้แต่ครูก็ยังขาดความสามารถในการบูรณาการ โดยเฉพาะการบูรณาการภายในกลุ่มสาระพอได้บ้าง แต่ถ้าข้ามกลุ่มสาระแทบจะไม่เห็นสักโรงเรียนเลย แต่ยังไงก็ตาม ถ้าครูไม่สามารถออกแบบหน่วยการเรียนรู้ได้ ครูจะไม่สามารถบูรณาการได้เลย ปัญหาที่บอกไปแล้วคือครูยังวิเคราะห์ [Keyword ในตัวชี้วัด] ไม่ได้ ไม่รู้ว่าจะไปเชื่อมโยงในแต่ละกลุ่มสาระอื่นอย่างไร เป้าหมายที่จะพัฒนาเป็นหน่วยบูรณาการมันค่อนข้างยาก (ศน.พร)

..... บางคนก็บูรณาการเป็น บางคนก็ไม่เป็น ถ้าครูบรรจุใหม่เรื่องบูรณาการไม่ต้องพูดถึง เพราะเขาเรียนสายเดียวมา เขาไม่ทำหลักสูตรหน่วยบูรณาการ แล้วประสานไปทางราชภัฏ ให้เปิดวิชาบูรณาการเปิดขึ้นมา เขาบอกว่าเขาไม่มีครูสอน เขาสอนไม่ได้ เขาสอนวิทย์ เขาสอนสังคม (ศน.สา)

..... หลักสูตรนี้หัวใจไม่ได้อยู่ที่ตัวชี้วัดและสาระซะทีเดียว แต่หัวใจคือการนำสิ่งเหล่านี้ไปบริหารจัดการนำไปลงหน่วยการเรียนรู้ ถ้าคุณสอนคนเดียว เอามาใส่ไว้ในหน่วยใดหน่วยหนึ่ง คุณก็ประเมินไปเลย ครูรู้ว่าตัวชี้วัดนี้ของสังคม ตัวชี้วัดนี้คือวิทย์ แต่เวลาทำ ยิ่งถ้าครูมาแบบเอกเดียวสอนเป็นรายวิชา การบูรณาการก็เกิดยาก แต่ถ้าใช้จากหนังสือมันสะดวกกว่า (ศน.เจ)

5.1.2 การนิเทศการเรียนการสอน

ศึกษานิเทศก์ยังไม่พอใจกับผลการดำเนินงานที่ผ่านมา เนื่องจากจัดการเรียนการสอนยังไม่ได้ผลลัพธ์ที่ดี โดยได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับภาระงานของศึกษานิเทศก์ซึ่งมีจำนวนมาก รวมทั้งงานด้านการนิเทศ และการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนของครูว่า

..... ยังไม่พอใจ เพราะว่าโรงเรียนเขาได้เป็นตัวของตัวเองมากที่สุด ให้ฟังตัวเองให้มากที่สุด ที่สำคัญคือ เราพยายามที่จะสร้างให้เขานิเทศกันเอง เราก็ต้องไปพาเขาทำอย่างเป็นกัลยาณมิตร เรียกว่านิเทศแบบพาทำ และเราคิดว่าสักวันหนึ่งเขาก็จะช่วยตัวเองได้ (ศน.พร)

..... ยอมรับว่าศึกษานิเทศก์ก็งานเยอะมาก ไม่ใช่ว่างงานนิเทศอย่างเดียว มันมีงานฝากเยอะ โครงการอะไรต่าง ๆ โอกาสที่ศึกษานิเทศก์ 20 คน จะไปนิเทศโรงเรียนได้ครบถ้วนสมบูรณ์ในหลาย ๆ ครั้ง อย่างน้อย 170 กว่าโรงเรียน มันเป็นไปได้ยาก (ศน.สา)

..... สภาพที่น่าสงสารที่สุดก็คือทำงานธุรการ โครงการต่าง ๆ งานชุมชน งานพิธีกรต่าง ๆ งานศพ งานแต่งงานก็ต้องไป เกษียณไปแล้วถ้ามีคนถามว่าภูมิใจในงานส่วนไหนที่ตัวเองทำตอนนี้บอกไม่ถูก (ศน.สา)

..... เราก็ได้ทำคู่มือการนิเทศภายในเพื่อให้ผู้บริหารโรงเรียนได้นำไปนิเทศ พอเขามีความเข้าใจแล้วเขานิเทศกันเอง สามารถช่วยกันได้ในโรงเรียนโดยใช้ระบบการนิเทศภายใน เราได้ถ่ายทอดลงไปสู่บุคลากรในโรงเรียน ได้ทำเป็นคู่มือไว้ 5 เล่ม ก็ส่งไปให้โรงเรียน ถามว่าโรงเรียนได้นำไปใช้หรือยัง บางโรงเรียนก็ยังไม่อยู่ในตู้อยู่เลย (ศน.พร)

..... เพราะฉะนั้นปัญหาอีกอย่างหนึ่งคือ เมื่อเราให้ความรู้ไปแล้วจะอย่างไรให้เขาทำการที่ศึกษานิเทศก์ที่เป็นนักวิชาการสำนักงานเขต ให้ความคิด ให้อะไรแล้ว แต่เขาไม่ทำ มันก็เท่ากับสูญเปล่า เราอยากให้ผู้บริหารช่วยและกำชับ เขาก็น่าจะเดินได้ (ศน.พร)

..... จากการสุ่มโรงเรียนที่ดูแลอยู่ มีขั้นตอนในการพัฒนาระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน อยู่ 3 ขั้นตอนด้วยกัน เรียกว่า 3 ยุทธศาสตร์ สานฝันสู่คุณภาพ

- ขั้นตอนแรกคือการวิเคราะห์ผลสอบโอเน็ตของแต่ละโรงเรียน โดยให้โรงเรียนนั้นเป็นผู้วิเคราะห์ผลของเขาเอง เขาจะรู้ว่าโรงเรียนของเขาบกพร่องอยู่ตรงไหน บกพร่องตัวชี้วัดไหน แล้วเขาจะต้องมาออกแบบการเรียนรู้ตามตัวชี้วัดนั้น ตามมาตรฐานนั้น

ถ้าถามว่าใครวิเคราะห์มาแล้วบ้างจะหายากมาก ๆ บางที 10 กว่าโรงเรียนจะมีสัก 1 โรงเรียน หรือบางทีก็ไม่มีเลย เพราะฉะนั้นคิดว่าประมาณ 80% ที่ครูไม่ได้วิเคราะห์ แต่ถามว่าครูไม่วิเคราะห์ครูสอนยังไง คือ ครูสอนโดยไม่ดูมาตรฐานว่าเป้าหมายในการสอนครั้งนี้มาตรฐานที่จะให้เด็กบรรลุเป้าหมายคืออะไร ก็สอนไปตามหนังสือแบบเรียนต่าง ๆ มันก็คือ content based นั่นเอง แล้วตอนวัดก็ไม่ได้วัดตามตัวชี้วัด เลยไม่รู้ว่าจะเด็กบรรลุตามตัวชี้วัดหรือไม่ บรรลุตามมาตรฐานหรือไม่ ก็ปล่อยไปเรื่อย การสอบโอเน็ต ถึงได้มีผลสัมฤทธิ์ต่ำ

- ขั้นตอนที่ 2 ที่ศูนย์เครือข่ายที่ผมรับผิดชอบ ได้เชิญครูที่เก่ง ๆ ในแต่ละกลุ่มสาระ มาร่วมทำโครงสร้างรายวิชา มาออกแบบหน่วยการเรียนรู้ร่วมกัน มาทำความเข้าใจ การสร้างเครื่องมือการวัดประเมินผลร่วมกัน นั่นคือมันจะทำให้เขาได้คิดในบริบทของเขา ได้คิดในศักยภาพของตนเอง ได้คิดจากคนที่ปฏิบัติจริง มันย่อมทำให้การออกแบบนั้นมีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งเขาก็พึงพอใจ ผมจะให้ที่เป็นตัวอย่างแต่ว่าตอนนี้ยอมรับว่าเราขาดการติดตามว่าพอทำไปแล้วเอาไปใช้ เอาไปใช้จริงหรือเปล่า

- ขั้นตอนที่ 3 ใช้วิธีการนิเทศเชิงประเมิน หรือประเมินเชิงนิเทศ ก็คือจะมีข้อสอบที่ครูออกข้อสอบไปวัดเด็กน้อยแต่ละโรงเรียน และก็สะท้อนให้เขาเห็นว่า วันนี้นี่ที่ครูมาวัดเด็กของคุณ ยังไม่ได้มาตรฐานไหน กลุ่มสาระไหน อย่างไร เพื่อจะ让他ทำการสอนซ่อมเสริมต่อไป

..... ตอนนี้อย่าว่าเป็นที่น่าพอใจ โรงเรียนทุกโรงเรียนสามารถรู้ตัวเอง ที่ผ่าน ๆ มาไม่มีใครรู้ตัวเอง รู้แต่ว่ามาตรฐานตกต่ำ ของเราเจาะลึกได้ว่ามาตรฐานต่ำในข้อไหน และข้อนั้นมีรูปแบบอย่างไร วิธีการออกข้อสอบเขาเป็นอย่างไร ในเรื่องอะไร ทำให้เขาเห็นว่าภาษาไทยบกพร่องมาตรฐานนี้ นะ ลักษณะข้อสอบที่เด็กทำไม่ได้เลย มันวัดเรื่องอะไร เจาะไปถึงขนาดนั้น (ศน.พร)

5.1.3 การจัดเครือข่ายโรงเรียน

ศึกษานิเทศก์มีความเห็นว่า การร่วมมือเป็นเครือข่ายกันระหว่างโรงเรียนทำให้เกิดการพัฒนาทางวิชาการอย่างเข้มแข็งมากกว่าโรงเรียนจะทำงานตามลำพัง อย่างไรก็ตาม การทำงานเป็นเครือข่ายโรงเรียนประสบความสำเร็จบางแห่งที่ร่วมมือกันอย่างเข้มแข็ง แต่ในบางเขตพื้นที่การศึกษาก็ไม่ได้ผลเนื่องจากขาดความร่วมมือกัน และครูไม่มีเวลา

..... การวิเคราะห์ข้อสอบวิชานั้นขึ้นอยู่กับเครือข่ายของแต่ละอำเภอโดยศึกษานิเทศก์ประจำอำเภอ เป็นผู้ริเริ่ม ครูก็ให้ความร่วมมือดีมาก ประสพผลสำเร็จมากในอำเภอนี้ มีการวิเคราะห์ข้อสอบจัดประชุมร่วมกัน ครูทั้งอำเภอมาแบ่งชั้น แบ่งวิชากันช่วยกันวิเคราะห์ข้อสอบ พอวิเคราะห์เสร็จมีการทำเฉลย มีการเขียนคำเฉลย ทำเป็นระบบ ทำเป็นซีดี และแจกกันทุกโรงเรียน และกำลังจะทำที่อำเภออื่น ๆต่อไป (ศน.ชม)

..... เครือข่ายที่ทำกันมามากไม่ได้ผล เพราะเครือข่ายไม่ค่อยช่วยกัน พอมีเครือข่ายการติดต่อสื่อสารถึงแม้จะมีไลน์แต่ก็ไม่ได้ผล เครือข่ายวิชาการแต่ละกลุ่มสาระ ครูไม่ค่อยมีเวลา ครูมีภาระงานเยอะ ไหนจะสอน การจะมีเวลาในการเชื่อมสัมพันธ์หรือให้ครูมาคุยกัน มันไม่ค่อยมี มันก็ยาก ถ้ามัวอยากมีมีย อยากรมี คือนำครูมาจัดการความรู้ สร้างเครือข่าย มาประชุม จัดการความรู้เครือข่าย มาเก็บข้อมูลความรู้ มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน แต่เราจะทำยังไงก็ยังไม่ค่อยเห็น ครูเขาบอกว่าเพิ่มภาระงานให้เขา แต่เขาไม่มองว่าการที่ไปช่วยเหลือกัน เพื่อจะนำผลของการแลกเปลี่ยนเรียนรู้มาพัฒนางาน (ศน.พร)

..... เราแบ่งโรงเรียนออกเป็นโซน 1) โซนสีแดง 2) โซนสีม่วง 3) โซนสีน้ำเงิน โซนสีแดงหมายถึงว่ามีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าระดับประเทศ และที่ต่ำกว่าระดับเขตด้วย โซนสีน้ำเงินมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าค่าเฉลี่ยของระดับเขตแต่ต่ำกว่าระดับประเทศ และอีกอันคือโซนสีม่วงคือสูงกว่าค่าเฉลี่ยระดับประเทศ ปรากฏว่า จากการวิเคราะห์แล้ว ใน 176 โรงเรียน อยู่ในโซนสีแดง 105 โรงเรียน ตรงนี้เราก็มีความจำเป็นต้องพัฒนาเขา โดยใช้การพัฒนาหน่วยการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ ใช้วิธีการอย่างไรที่จะเหมาะสมกับยุคนี้ และสอดคล้องกับสภาพของเราเองก็คือ เราใช้วิธีการที่ว่านิเทศตามจุดนัดพบ (ศน.พร)

..... ตอนนี้อย่างนี้ได้รับการตอบสนองจากโรงเรียนซึ่งตื่นตัวมาก เพราะเขาเห็นตัวเขาเองแล้ว ให้ความร่วมมือดีมาก คือเรียกหาศึกษานิเทศก์ เขาบอกว่าตรงนี้มาถูกทางแล้ว (ศน.พร)

ทั้งนี้ ข้อมูลจากแบบสอบถามแสดงให้เห็นว่าศึกษานิเทศก์มีความคิดเห็นระดับมากเกี่ยวกับการเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในประเด็นสำคัญคือ ความต้องการการพัฒนาครูโดยการจัดเครือข่ายกลุ่มครูให้วางแผนและพัฒนางานวิชาการร่วมกัน ($\bar{X} = 4.14$ S.D. = 0.73) และเห็นประโยชน์ที่ได้รับจากการฝึกอบรมเพื่อให้ครูประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน ($\bar{X} = 4.04$ S.D. = 0.73) การลดกิจกรรมนักเรียนในระดับเขตพื้นที่ และระดับชาติ แต่เน้นกิจกรรมนักเรียนระดับโรงเรียน ($\bar{X} = 4.02$ S.D. = 0.89) โดยครูควรมีส่วนร่วมตัดสินใจในการจัดซื้อจัดหาสื่อการเรียนการสอนตามที่ต้องการ ($\bar{X} = 3.86$ S.D. = 0.81) และควรมีการจัดการความรู้เกี่ยวกับเทคนิควิธีสอน เพื่อให้สามารถออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้หลากหลาย ($\bar{X} = 3.82$ S.D. = 0.98) การเน้นการพัฒนางานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน ($\bar{X} = 3.82$ S.D. = 0.90) ดังรายละเอียดตารางที่ 5.7

ตารางที่ 5.7 แสดงคะแนนเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นด้านแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน

รายการ	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
1) การจัดการความรู้เกี่ยวกับเทคนิควิธีสอน เพื่อให้สามารถออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้หลากหลาย	3.82	0.98	เห็นด้วยมาก
2) การเน้นการพัฒนางานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน	3.82	0.90	เห็นด้วยมาก
3) ความต้องการการพัฒนาครูโดยการจัดเครือข่ายกลุ่มครูให้วางแผนและพัฒนางานวิชาการร่วมกัน	4.14	0.73	เห็นด้วยมาก
4) ประโยชน์ที่ได้รับจากการฝึกอบรมเพื่อให้ครูประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน	4.04	0.73	เห็นด้วยมาก
5) การลดกิจกรรมนักเรียนในระดับเขตพื้นที่ และระดับชาติ แต่เน้นกิจกรรมนักเรียนระดับโรงเรียน	4.02	0.89	เห็นด้วยมาก
6) การมีส่วนร่วมตัดสินใจของครูในการจัดซื้อจัดหาสื่อการเรียนการสอนตามที่ต้องการ	3.86	0.81	เห็นด้วยมาก
7) การจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูด้านการวางแผนและการจัดการเรียนรู้ สื่อ และการวัดประเมินผลในแต่ละกลุ่มสาระอย่างต่อเนื่องโดยหน่วยงานต้นสังกัด	3.70	0.86	เห็นด้วยมาก
8) การจัดทำคู่มือเพื่อเสนอแนะแนวทางการจัดการเรียนการสอนแบบอิงมาตรฐานอย่างมีประสิทธิภาพโดยหน่วยงานต้นสังกัด	3.62	0.97	เห็นด้วยมาก

5.2 การพัฒนาหลักสูตรระยะต่อไป

สำหรับข้อมูลจากการสัมภาษณ์ศึกษานิเทศก์เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรในระยะต่อไป โดยได้เสนอแนะการพัฒนาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน และการประสานความร่วมมือกับสถาบันผลิตครู รายละเอียดดังนี้

5.2.1 หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ศึกษานิเทศก์มีข้อเสนอแนะที่สำคัญในการปรับปรุงหลักสูตรในระยะต่อไป คือ การปรับตัวชีวิตที่ซ้ำซ้อนกันทั้งภายในกลุ่มสาระวิชา และต่างกลุ่มสาระวิชาออกไป

..... อยากให้ปรับเศรษฐศาสตร์ พอที่จะช่วยให้คุณครูเข้าใจได้ง่ายขึ้น ประวัติศาสตร์ก็รองลงมา ศาสนา มันก็ควรแทรกอยู่ในตัวกิจกรรมผู้เรียน โรงเรียนเขามีกิจกรรมทางศาสนา แทรกเข้าไป (ศน.ชม)

..... เช่นระดับประถมศึกษา ในกลุ่มสาระสังคมศึกษาฯ มีเรื่องทรัพยากรธรรมชาติ แต่กลุ่มสาระวิทยาศาสตร์ก็เรียนเรื่องทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่ง 2 สาระนี้น่าจะมารวมกันอยู่ที่ตรงไหนสักที่หนึ่ง พอแล้ว เพราะบางเรื่องในหน้าที่ก็มี ศาสนาก็มี พอมาเศรษฐศาสตร์ก็ยังมีอีก ควรยกไปไว้สักที่หนึ่งได้มัย (ศน.สา)

..... บางครั้งเราก็สะท้อนไปหา สพฐ. คือ ทำไมไม่คุยกันบ้างกับ สสวท. เช่น วิทย์ กับ คณิต โดยเอานักวิชาการมานั่งและชิงออกด้วยกัน เรื่องมันซ้ำซ้อน หรือไม่ซ้ำซ้อน ก็ไม่ตัดออก แต่พอเอามาใช้ก็จะรู้ว่ามันคืออันเดียวกัน (ศน.กา)

..... ถ้าปรับหลักสูตรโดยเอาหลักสูตร 51 เป็นตัวตั้ง ประเด็นที่ 1 คือคว่าใน 8 กลุ่มสาระ ตัวชีวิตไหนที่มันซ้ำซ้อน ก็ตัดออกไปให้อยู่ในสาระใดสาระหนึ่ง อย่าให้มันซ้ำกันเกินไป ประเด็นที่ 2 คือ ถ้าจะทำให้หลักสูตรนี้สามารถใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ต้องพัฒนาครูในเรื่องของการคิดที่จะนำหลักสูตรไปใช้ มองว่าพัฒนา 2 ส่วนนี้ หลักสูตรตัวนี้ก็ควรจะใช้ได้ต่อ (ศน.พร)

5.2.2 การประสานความร่วมมือกับสถาบันผลิตครู

ศึกษานิเทศก์ได้ให้ความสำคัญอย่างมากกับการเตรียมครูสำหรับการปฏิบัติงานด้านการเรียนการสอน มากกว่าการเน้นเฉพาะการปรับหรือพัฒนาเอกสารหลักสูตร รวมถึงข้อเสนอแนะการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานราชการอื่น ทั้งนี้ โดยความร่วมมือกับสถาบันผลิตครูด้านการเรียนรู้ในรายละเอียดเกี่ยวกับการนำหลักสูตรไปใช้ เพราะหากรอรับการอบรมจากศึกษานิเทศก์ ครูผู้เข้ารับการอบรมจะไม่ลึกซึ้ง เนื่องจากระยะเวลาในการอบรมมีจำกัด

..... การปรับหลักสูตรระยะต่อไปมีความสำคัญน้อย แต่ต้องปรับตัวครูให้ได้ หลักสูตรจะดียังไง ถ้าคนใช้ไม่เอาไปใช้ก็ไม่เกิดประโยชน์ (ศน.ชม)

..... การเรียนระดับอุดมศึกษา มันไม่ถูกเตรียมไว้ตั้งแต่แรก คือระหว่าง สพฐ. กับระดับผู้ผลิต ไม่ได้ประสานกันก่อน จริง ๆ ถ้าคุยกันแล้วทำเป็นรายวิชาสักรายวิชาหนึ่งที่อยู่ในหลักสูตร ครุศาสตร์ มันก็ทำให้คนที่จบมามีความรู้ที่จะมาช่วยโรงเรียนได้ (ศน.พร)

ทั้งนี้ ข้อมูลจากแบบสอบถามแสดงให้เห็นว่าศึกษานิเทศก์มีความคิดเห็นระดับมากเกี่ยวกับการเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในประเด็นสำคัญคือ ควรปรับปรุงตัวชี้วัดในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ($\bar{X} = 3.94$ S.D. = 0.79) การมุ่งพัฒนาหลักสูตรแบบอิงมาตรฐานต่อไป เพราะครูเริ่มเข้าใจหลักการและวิธีการ ($\bar{X} = 3.92$ S.D. = 0.78) การกำหนดเวลาที่ชัดเจนในการทบทวนและปรับปรุงหลักสูตรแต่ละครั้ง ($\bar{X} = 3.92$ S.D. = 0.80) รวมทั้ง ควรคงเค้าเดิมของหลักสูตรแบบอิงมาตรฐานมากกว่าการเปลี่ยนรูปแบบหลักสูตรเป็นแบบอิงเนื้อหา ($\bar{X} = 3.86$ S.D. = 0.81) อย่างไรก็ตาม ศึกษานิเทศก์มีความคิดเห็นระดับปานกลางเกี่ยวกับ ความเหมาะสมของการจัดหลักสูตรเป็น 8 กลุ่มสาระ ($\bar{X} = 3.12$ S.D. = 1.04) และความเหมาะสมของกลุ่มสาระสังคมศึกษา ($\bar{X} = 3.48$ S.D. = 0.99) ดังรายละเอียดตารางที่ 5.8

ตารางที่ 5.8 แสดงคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานด้านการพัฒนาหลักสูตรระยะต่อไป

รายการ	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
1) การมุ่งพัฒนาหลักสูตรแบบอิงมาตรฐานต่อไป เพราะครูเริ่มเข้าใจหลักการและวิธีการ	3.92	0.78	เห็นด้วยมาก
2) ความเหมาะสมของการจัดหลักสูตรเป็น 8 กลุ่มสาระ	3.12	1.04	เห็นด้วยปานกลาง
3) ความเหมาะสมของกลุ่มสาระสังคมศึกษาที่แบ่งเป็น 5 สาระหลัก	3.48	0.99	เห็นด้วยปานกลาง
4) การปรับมาตรฐานและตัวชี้วัดภายในกลุ่มสาระ	3.72	0.86	เห็นด้วยมาก
5) ควรปรับปรุงตัวชี้วัดในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	3.94	0.79	เห็นด้วยมาก
6) การคงเค้าเดิมของหลักสูตรแบบอิงมาตรฐานมากกว่าการเปลี่ยนรูปแบบหลักสูตรเป็นแบบอิงเนื้อหา	3.86	0.81	เห็นด้วยมาก
7) การกำหนดเวลาที่ชัดเจนในการทบทวนและปรับปรุงหลักสูตรแต่ละครั้ง	3.92	0.80	เห็นด้วยมาก

ตอนที่ 6 ความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ในส่วนนี้เป็นการสรุปความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของศึกษานิเทศก์ที่ได้รับจากแบบสอบถามปลายเปิด ซึ่งสามารถสรุปเป็น 2 ด้าน คือ ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน และด้านการนำหลักสูตรไปใช้

6.1 ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน

1. การจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระสังคม ศาสนา และวัฒนธรรม เป็นการจัดเนื้อหาที่กว้าง เนื้อหามากเกินไป และยากเกินไป เช่น เนื้อหาเศรษฐศาสตร์ทำให้ครูมุ่งเน้นการสอนความรู้มากขึ้น ตัวชี้วัดเรื่องศาสนาจะดูเข้มจัดจนไม่สามารถทำได้ และไม่สอดคล้องกับวัยของเด็ก ควรปรับปรุงตัวชี้วัดหลักสูตรโดยเฉพาะสาระสังคมควรปรับให้ลดลง เหมาะสม เป็นปัจจุบัน ทันเหตุการณ์ เป็นรูปธรรมมากกว่านามธรรม เน้นในเรื่องของทักษะกระบวนการ ทักษะการคิดวิเคราะห์ ทักษะการคิดวิพากษ์และการคิดแบบจินตนาการลงในตัวชี้วัด

2. ในรายวิชาเพิ่มเติมหน้าที่พลเมือง ผลการเรียนรู้มีความซ้ำซ้อน ทำให้ผู้สอนสับสนด้วยว่าจะสอนสังคมส่วนไหน ควรมุ่งเน้นการประเมินคุณภาพหรือพฤติกรรมผู้เรียนไปตามคุณลักษณะของหน้าที่พลเมืองให้ได้มากที่สุดดีกว่า

3. ควรมีการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ ส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของหลักสูตรพื้นฐานแกนกลางการศึกษา พ.ศ.2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โดยเน้นการปฏิบัติจริง สถานการณ์จริงที่เกิดในสังคม เน้นกระบวนการที่ช่วยให้ผู้เรียนทันเหตุการณ์สามารถปรับตัวในสังคมให้มีความสุข ควรมีการส่งเสริมครูผู้สอนใช้มาตรฐานและตัวชี้วัดมากกว่าการสอนหนังสือ หรือสอนเนื้อหา มาก แต่เน้นแลกเปลี่ยนความรู้ สืบเสาะหาข้อมูลและนำมาวิเคราะห์ข้อมูลมากกว่า

4. ในการนำหลักสูตรไปใช้ควรเน้นที่กระบวนการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนหรือหลักสูตรระดับชั้นเรียน แต่ในทางปฏิบัติจริงไม่มีวิธีการสอน ไม่ใช่เทคนิคการสอน และอ่อนด้านวัดการประเมินผลตามตัวชี้วัด ครูควรฝึกด้านการสอนให้นานมากขึ้นและต่อเนื่อง

6.2 ด้านการนำหลักสูตรไปใช้

1. ปัญหาคือครูไม่จบวิชาเอกสังคมศึกษา ควรมีการส่งเสริม สนับสนุนอบรมและพัฒนาเทคนิค สนับสนุน สื่อ อุปกรณ์การสอน รวมทั้งนโยบายให้ผู้บริหารโรงเรียนให้ความสำคัญกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเพราะเป็นสิ่งที่นำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ตลอดจนนโยบายให้ผู้บริหารนิเทศการเรียนการสอนให้สม่ำเสมอ เพราะขาดการนิเทศภายในโรงเรียน

2. การนำหลักสูตรสู่ห้องเรียนเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นที่สุด จึงควรให้ความสำคัญในเรื่องการนำหลักสูตรไปใช้ให้เข้มข้นขึ้น แต่ขาดการสนับสนุนการพัฒนาบุคลากรและกิจกรรมการจัดการเรียนการสอน ดังนั้นควรจัดการอบรมหรือกระตุ้นให้ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ออกแบบหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยอิงมาตรฐานตัวชี้วัด ควรมีการพัฒนาครูในรายสาระวิชา เช่น ภูมิศาสตร์ ควรจัดอบรมหลักสูตรเป็นกลุ่มจังหวัด ในการจัดทำงานด้านต่าง ๆ ได้แก่ จัดทำหลักสูตรสาระของโรงเรียน จัดทำกลุ่มสาระระดับชั้น จัดแผนหน่วยการเรียนรู้ การวัดประเมินผล และการนิเทศติดตาม

3. ควรลดกิจกรรมในระดับเขตพื้นที่ และเน้นการดูแลช่วยเหลือโรงเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

